

06/2026

Správa o odpočúvaní zamestnancov Fondu na podporu umenia vyvrátila všetky naše nádeje, že prioritami inštitúcie pod súčasným vedením sú aspoň čiastočne slovenská kultúra, umenie, rozvoj tvorivosti slovenských umelcov. Odpočúvanie úradníkov zdecimovaného úradu je poslednou bodkou za zvrátenosťou vedenia inštitúcie.

Uplynulý rok sme so znepokojením sledovali sabotovanie činnosti úradu, jeho rozklad a odchod odborného personálu, meškanie výziev a rozvrat fungujúceho systému. Zdalo sa, že škrtanie podpory tradičných podujatí, ktoré tvorili základ slovenskej kultúry a uprednostňovanie bizarných pseudokultúrnych aktivít je vrcholom ideologických zásahov nového vedenia.

Mýlili sme sa. Označenie platných trojročných zmlúv za nezákonné štatutárom inštitúcie, ktorý ich sám podpisoval, viedlo k chaosu a plošnému poškodeniu všetkých organizátorov aj príjemcov najväčších kultúrnych organizácií. Nasledovné mlčanie nadriadených orgánov, najmä ministerstva kultúry, nás naďalej mimoriadne znepokojuje. Cítíme za tým súhlas so všetkými neoprávnenými a nezákonnými krokmi vedenia FPU.

Neodborné a svojvoľné zasahovanie riaditeľa a predsedu rady FPU postihlo aj nás. Ohrozili nám vydávanie ústredného literárneho časopisu Romboid so šesťdesiatročnou históriou, odmietli podporiť prehliadku mladej poetickej tvorby Wolkrova Polianka, ktoré má rovnako bohatú tradíciu. Prvýkrát za šesť desaťročí nezískala podporu príslušnej inštitúcie. Tradícia mladej slovenskej poézie spojená s tragickým osudom básnika Jiřího Wolkra, ani rozlet podujatia za posledné roky nehovorí súčasnému kultúrnemu establišmentu nič. Šesť desaťročí budovania poetickej tradície bolo odsunuté do zabudnutia, priamo v žiari „vatier zvrchovanosti“.

Odpočúvanie úradníkov Fondu na podporu umenia je ukážkou toho, ako arogantne presadzuje vedenie FPU a Ministerstva kultúry SR svoju predstavu manažmentu. Nejde o individuálne zlyhanie, ale vytvorenie prostredia úplnej svojvôle. Paralyzovanie FPU, šikanovanie zamestnancov a žiadateľov o podporu, odpočúvanie personálu je najbrutálnejším útokom na celú kultúrnu obec od pádu komunizmu. Všetci kritici uvedených pomerov sme sa ocitli v skupine nepriateľských osôb, rovnako ako sa dialo počas vyvážania štátnej bezpečnosti komunistického režimu.

Nie je v silách nášho združenia literátov čeliť tlakom mohutného štátneho aparátu. Ale ani nepadáme do kolien. Naše umelecké projekty spolu so slovenskou literatúrou prežili rôzne doby nepravdy. S pomocou spriaznených občanov a skutočných záujemcov o kultúru zaiste prežijeme aj túto ignoranciu. V Asociácii spisovateľov Slovenska pokračujeme v našich projektoch v rámci možností a táto normalizácia ostane len epizódou na ceste za našimi cieľmi.

Peter Juščák

O písaní s... Janou Bodnárovou

Čo malo najväčší vplyv na to, že ste začali písať?

Bola to neľahká ruptúra v mojom osobnom živote. Predtým som písala iba pre deti. V nových okolnostiach som unikala od seba k písaniu próz a experimentálnych hier o iných životoch a od životov iných zasa do jadra seba.

Čo vás na písaní najviac baví?

Ten zvláštny stav bytia, ktorý som spomenula vyššie: byť mimo seba a zároveň v sebe. Hlbinný pocit slobody a úľava od všetkého negatívneho z môjho úzko osobného prostredia.

Na čom práve pracujete?

Dokončila som nový román *L'alie vo vzduchu*, na ktorý som už podpísala zmluvu so Slovartom. Bezmenná hlavná postava narodená v máji 1945 prechádza zložitými a bohatými priestormi pamäti, ponára sa do spomienkového mora – raz veľkej intimity, inokedy politických, sociálnych i kultúrnych skutočností. V nelineárne plynúcom čase sa dostáva až po súčasný svet. A všade sú už prítomné pavúčice smrti. Je to krvná skupina môjho románu *Náhrdelník/obojok*, ktorý bol preložený do angličtiny, maďarčiny, slovinčiny, pripravuje sa vydanie v Srbsku.

Snímka: Dávid Hanko

Ako vyzerá váš ideálny tvorivý deň?

Existuje taký? Vždy sa totiž niečo deje v našich osobných životoch i celom rozkmitanom súčasnom svete. Treba to všetko akceptovať, reflektovať, aj sa búriť, nech je to akokoľvek ťaživé, úzkostné, bolestné, riskantné. Skúsiť sa dostať k tej slobode v hĺbke duše, napriek všetkému. Mať slobodný čas. To je moja túžba ideálneho. Nemám pevne stanovenú dobu na písanie. Určite však viem, že dlhá chôdza dokáže vyvolať v mysli ohňostroj nápadov. Kedysi to bol beh na dlhé trate.

Ktorá kniha vás v poslednom období najviac zasiahla a prečo by sme si ju mali prečítať?

Thomas Bernhard: Nad priepasťou života. Už prešiel nejaký čas, odkedy som ju čítala, ale stále ma drží podivnou silou. Pozerá do priepasti bytia človeka poznačeného vojnou a prináša z toho pohľadu do priepasti lomcujuce svedectvá. Skúma pamäť, čas, utrpenie. Má zvláštnu spirituálnu intenzitu. Mne tá kniha brala dych.

Čo je pre vás na procese tvorby najťažšie a ako prekonávate tvorivú krízu?

Najmenej mám rada proces korektúr. Pupočná šnúra je už prerušená, preč je posadnutie písaním, začína proces nemilosrdného pohľadu dozadu, „preosývanie“ textu... Tvorivá kríza je životná kríza. Protijed je zasa len práca.

Akú najlepšiu spisovateľskú radu ste kedy dostali alebo sama objavili?

Ak som niečo objavila, tak neviem, či by som si dovoľila niekomu niečo pre tvorbu radiť. To si každý objaví/neobjaví sám. Ja len viem, že musím ísť nemilosrdne do priestorov pamäti – osobnej i nadosobnej – rozumu a citu, i niečoho živelného či až nevedomého. Vytiahnuť to zo sedimentov spomienok aj „podspomienok“... Potom už môžem s voľnosťou imaginácie presublimovávať osobné v neosobné. Snáď iba: že ísť sama k sebe je, myslím, najlepší kompas pre tvorbu.

Ktorá z vašich kníh doteraz vydaných kníh má pre vás špeciálny význam a prečo?

Nikdy nečítam späťne svoje knihy. Ale spomeniem až tri: *Tiene papradia*, *Takmer neviditeľná* a *Náhrdelník/obojok*. Len pár literárnych vedcov čítalo tieto knihy do hĺbky, resp. ich a priori neodsotili ako niekoľko iných. Spomeniem s úctou pánov Hamadu, Bžocha a Petríka. Dala som do textov veľkú vrúcnosť emócií i silu poznania. Tiež je za nimi veľa rešeršnej činnosti o dobách, v ktorých sa dejú.

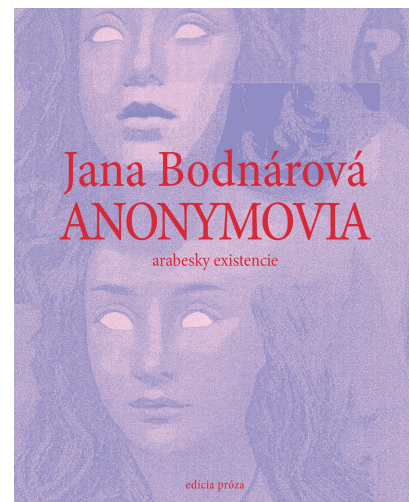
Čo pre vás znamená byť súčasťou spisovateľskej komunity a v čom vidíte jej najväčší zmysel?

Spisovateľská komunita je, mala by byť, silným, jasne viditeľným súostrovím humanity a súcitu. Najmä s ostrakizovanými bytosťami a s horiacim svetom. Nie je už miesto ani epocha pre „dekoratívne“ písanie.

Podujatia a aktivity

Vo vydavateľstve Vlna/drewo a srd vyšla tento mesiac knižka Jany Bodnárovej *ANONYMOVIA - arabesky existencie*. Prináša kratšie, experimentálnejšie texty so silným filozofickým až meditatívnym, (seba)reflexívnym podtónom.

„Život s ňou už dávno prestal hrať férovú hru. Musela prijať inakosť svojho tela. Najprv zvládnuť trasenie rúk. Potom to ustavičné pokyvkávanie hlavou. Trhanie zboka nabok. Potom sa naučiť chodiť ako zle naprogramovaný robot. A ešte to písmo! Keby kedysi dávno grafológ študoval jej rukou písané poznámky, hovoril by o výrazne racionálnej osobnosti, ktorá vie udržať na uzde hlbokú, dráždivú emocionalitu. Teraz sa jej písmo rozsýpa ako rozstrihaný zvlnený drôtik. Prestalo byť autentické. Alebo je pravdivé? Len iným spôsobom?“

Madeline Vadkerty sa v dňoch 24. až 31. júla zúčastnila semináru *Towards an Integrated History of the Holocaust in Eastern Europe – New Research and Perspectives* (Smerom k integrovaným dejinám holokaustu vo východnej Európe – nový výskum a perspektívy, prekl.) v Múzeu holokaustu v Spojených štátoch. Hovorila na nej o listoch, ktoré medzi rokmi 1939 až 1944 písali Tisovi slovenskí židia.

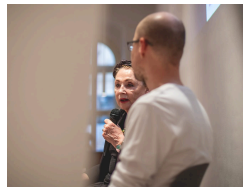
Na Amazone je už uvedená nová kniha s názvom *Writing for Their Lives: Ordinary People Petition Slovak President Jozef Tiso During the Holocaust* (Písanie o život: Obyčajní ľudia píšú slovenskému prezidentovi Jozefovi Tisovi počas holokaustu, voľ. prekl.). Dostupná bude 15. februára 2027.

Silvia Kaščáková

Anna Ondrejková

Jana Bodnárová

Dušan Dušek

Eva Luka

Na najväčšom stredoeurópskom literárnom festivale Mesiac autorského čítania (MAČ), ktorý tento rok hostí autorky a autorov z Grónska, a koná sa v troch slovenských mestách (Bratislava, Prešov, Trenčín), vystúpilo po boku severských kolegov a kolegyň aj niekoľko členov Asociácie spisovateľov Slovenska.

6. júla Silvia Kaščáková predstavila prešovskému publiku svoju básnickú zbierku *Medzinárodné právo lásky*.

8. júl bol zas venovaný tvorbe poetky a umelkyne Anny Ondrejkovej pod názvom *Ticho ako osud*. 12. júla mala v tej istej knižnici – P. O. Hviezdoslova v Prešove – čítačku Jana Bodnárová nazvanú *Pamäť tela*.

18. júla zas spolu s Martinom Šulíkom rozprával v Trenčíne o *Sile obyčajných príbehov* Dušan Dušek. A 26. júla v Trenčíne čítala zo svojej zbierky *Nekromantik* Eva Luka.

Básnická zbierka Evy Luky *Nekromantik*, ktorá vyšla v novembri 2025 vo vydavateľstve Skalná ruža, bola nominovaná na cenu Zlatá vlna 2025. Získala za ňu aj ocenenie Bibiany *Najkrajšie knihy Slovenska 2025*. Okrem spomínaného MAČ ju poetka 23. júla predstavila v Literárnom klube Levoča.

The Minotaur's Daughter, anglický preklad básnickej zbierky Evy Luky *Minotaurova dcéra*, ktorá vyšla v apríli 2025 vo vydavateľstve Seagull Books v preklade Jamesa Sutherland-Smitha, The New York Times zaradil do prestížneho rebríčka 6 Best Poetry 2025.

V marci tohto roka mala Eva Luka vlastný autorský večer v Londýne. Svoju tvorbu predstavila aj v Ríme pri príležitosti Svetového dňa poézie. Súčasťou podujatia bola aj beseda s prekladateľmi jej poézie na Univerzite Sapienza a čítanie v priestoroch Maďarskej Akadémie v Ríme. V apríli poetke vyšiel vo vydavateľstve Literárna bašta preklad knihy Eiko Kadono *Kiki, čarodejnícka doručovateľka*.

V júni dostala pozvanie na divadelné predstavenie malackého divadla Falangir „*videnia .raw*“ na motívy jej poézie. 7. až 9. augusta sa rovnako ako vlani zúčastní ako členky poroty na vyhodnotení literárnej súťaže Literárny Zvolen.

Z tvorby ASOS

Audiencia v nebi

Jednoaktovka napísaná pre ekumenické bohoslužby festivalu Pohoda

Prichádza Putin – v saku s červenou kravatou a čiernym kufríkom. Netrpezlivo sa prechádza, pozerá do mobilu. Telefonuje. Nič. Volá znovu.

P: Čakám! Hej, na vrátnici. Mám dohodnutú audienciu. Ako kto? Car veľikoj svjatoj Rusi! To nemyslíte vážne... Kirill to predsa dohodol. Net, net? Mám rokovanie s Christom Pantokrátorom. Da, da... na najvyššej úrovni. Očakával by som, že ste v Nebi lepšie informovaný.

Prichádza Trump v saku s červenou kravatou a kufríkom. Infantilne si pohvizduje. Putin na neho nechápavo pozerá.

P: Donald? Kde sa tu berieš... Hádam... dúfam... Nie si mŕtvý?

T: *(smeje sa)* Good joke... You know what they say: Donald ešte nikdy neumrel a nikdy ani neumrie. A ty? Tiež s kufříkom?

P: Mám medzirezortnú schôdzku. S Kristom Pánom.

T: Ja ti nestačím, Vladko? Všetci hovoria, že som ako On.

P: Čo tu robíš?

T: Mám pre Šéfa terrific deal: Ty mne svet, ja tebe kráľovstvo!

P: Žartuješ? Kto tu bojuje proti bezbožnému západu? Ty iba machruješ, my sa obetujeme. Bezo mňa by si bol nula, Donald.

T: Nemáš dobré karty, Vladko. Špeciálna operácia... vieš, tri dni...

P: Hej, malenko sa to predĺžilo. Byť tebou, veľmi by som nevyskakoval. Čo ten tvoj mier? Za dvadsaťštyri hodín?

T: Mám nobelovku, Vladko. Ona sama prišla a prosila ma: Vezmi si ju Donald – You are the King! Lovely Lady.

Za ich chrbtami nebadane prichádza žena v bielom. Putin si kladie ruku na ústa, nakloní sa k Donaldovi.

P: Psst! Môžu nás počuť, majú uši všade. Po bratsky sa dohodneme – pol na pol. Pol sveta tebe, pol mne. Nech vidia, že sa vieme dohodnúť.

T: Good joke. *Potľapká ho po pleci.* Každú dohodu si porušil, Vladko.

P: Presne ako ty. Preto si tak dobre rozumieme.

K: *zastane za nimi:* Čo má človek z toho, ak získa hoci aj celý svet a svoju dušu stratí?

Putin a Trump sa prekvapení otočia ku Kristovi. Putin sa prežehná.

T: Čakáme šéfa. A vy ste kto?

K: René Good, Alex Pretty... *Otočí sa k Putinovi.*

K: Svitlana... Oksana... Stefania...

Putin sa škriabe za uchom.

K: Olesia z Buče... Vira z Izumu... Ženy a ich deti...

Záber z predstavenia na Pohode. Zľava Marián Labuda, Anna Magdaléna Hroboňová, Adam Jozef Török, Snímka: Michal Halenár

Putin podráždene krúti hlavou.

P: Zelenského propaganda...

T: Nemáme čas na taľafatky. Kde je šéf?

P: Kristus Pán! Prišli sme sa mu pokloniť.

K: Nestojím o vašu poklonu.

Nechápu.

K: Čo na mňa tak zízate? Som to ja. Oni všetci sú Ja.

Putin sa pokloní.

P: Prinášam pozdravy od svjatejšého patriarcha Kirilla.

Trump potľapká Krista po pleci.

T: Mňa predsa poznáš. Kto by ma nepoznal. Všetci vravia, že som Boží vyvolený. Čakal by som od teba trochu vďaky. Mám pre teba wonderful deal.

K: Viem: Vy nám – my vám...

Trump pohotovo nastrčí ruku Kristovi. Kristus ju neprijme, odstúpi.

K: Koľko ráz vám to mám opakovať? Moje kráľovstvo nie je z tohto sveta. Prišiel som na svet kvôli pravde. Tí, čo si ctia pravdu, počujú môj hlas.

T: Pravda... pravda... S tým na nás nechod'. Nemáš žiadne karty. Iba samé reči. Nikto ťa nevidí. Nik sa ťa nebojí. Myslíš, že ťa ešte niekto berie vážne? Bez nás si na svete skončil.

P: *Ukloní sa a prežehná.* Sme tvoji služobníci. Ty nemnóžko pomôžeš nám, my nemnóžko tebe.

T: *Zdvihne kufrík.* Vieš, čo je v ňom? Gombík! Stačí stlačiť a pol sveta vyletí do vzduchu. Máme, čo tebe chýba – moc. Chápeš? Great deal, Šéfe. Ak si s nami, bude sa ťa báť celý svet. No a my v ňom urobíme poriadok.

P: *Zbožne zloží ruky.* Celý svet bude Boží.

K: Bude? Svet je Boží. Zahod'te tie kufríky. Zničíte iba sami seba. V mojom kráľovstve nevládne strach, ale pravda a láska.

T: *Zúri.* Boží... Boží... Svet je náš! Ak nám ho nedáš, vyhodíme ho do vzduchu a nebudeš mať nič!

Kristus zdvihne ruku.

K: Stačilo, chlapci. *Pomaly odchádza. Ešte raz sa k nim otočí.* A už sem za mnou nedomrzajte. Som všade. Stačí sa poddať pravde a láske. Tam ma nájdete.

Kristus odíde z javiska.

T: Magor, ľavičiar – antitrumpista. Nečudujem sa, že ho ukrižovali.

P: A čo naša dohoda? *Putin podáva ruku Trumpovi. Tlapiú si.*

T: Platí! Dáme to i bez neho.

P: Stačia nám naši veriaci.

T: A gombík. *Poťážkajú kufríky a odchádzajú.*

Daniel Pastirčák

(10)

Odkedy nie si

rozdeľujem čas

na predtým a potom

V júli medovo v ústach

Od augusta

už len ticho

Občas zavoniam júl

a na fotke

ohmatávam tvoju vrásku nad ľavým okom

(14)

Niekedy som ako

prastará pohanská svätyňa

ktorej pukli múry

kdesi v Turecku

len tri metre

pod hladinou

jazera

Keď sa večer

vynorím na hladinu

prstom sa posúvam

po peľasti posteľe

lebo viem

že tu je to miesto

kde ťa možno nájdem

z pripravovanej básnickej zbierky *Dni vypadnuté z kalendára*

Marta Hlušíková

Krádež v škole, 1. časť

Poradu určil riaditeľ tak ako vždy, poobede na druhú. Bola to streda, deň, keď i neprebiehali nijaké popoludňajšie vyučovanie, neboli krúžky, ani triednické hodiny.

Zborovňa sa pomaly zaplňala učiteľmi, ktorí si pod pazuchami niesli kôpky neopravených zošitov. Aj na ich stoloch sa vršili pomôcky, ktoré bolo treba odniesť do kabinetu. Natália vyšla na chodbu s dreveným pravítkom a kružidlom a za dverami skoro narazila do malého dievčatka. „Súdružka učiteľka, ja som doniesla našej triednej zošity,“ neisto pozrela na prísnu Natáliu. „No dobre, daj ich sem, ja jej ich podám,“ zľutovala sa Natália nad žiačkou, malým dievčatom s vrkôčikom a zošitmi v náručí, ktorému už kopa padala z rúk. „Ďakujem,“ zakričalo dievčatko a rýchle preberalo nôžkami schodmi na dolnú chodbu.

V zborovni vládol čulý ruch. Učitelia si chystali podklady na polročnú pedagogickú klasifikáciu. Niektorí ešte rýchlo jedli desiatu alebo keksíky a zalievali si životodarnú kávu. Turka, silného a čierneho, samozrejme. Dáša, ktorá učila prváčikov, si priniesla kôpku písaniek a vzorovo do nich predpisovala nové písmená.

Povetrie v miestnosti bolo dusné, nedýchateľné. Peter vstal a otvoril okno. Dnu sa vovalil závan čerstvého januárového vzduchu. „Bože, zatvor,“ okríkla ho Viera, ktorá často chorľavela, „ťahá mi na obličky!“ Výtvarníčka Katka sa ešte narýchlo obzerala v zrkadielku a prikázala si, že bude musieť zájsť ku kozmetičke. Anna vytiahla z kabelky peňaženku. Chcela zaplatiť 10 korún Jozefovi, predsedovi ROH, ktorý už týždeň vyberal na muzikál do Nitry. Všetci sa na to dávno tešili. No len čo otvorila peňaženku, zdúpnela. Z úst sa jej vydral desivý výkrik a všetci učitelia sa vyľakane obrátili ku nej.

„Ja, ja,“ jachtala Anna, „niekto ma okradol. Všetky peniaze sú preč!“

„Zase?“ obrátil sa ku nej Karol. „Mne minule zmizlo 100 korún, celá splátka na auto.“

„Niekto mi ukradol novú drahú voňavku. Dostala som ju od muža na MDŽ,“ rozhorčene zahlásila Betka. „A nemám ani to krásne strieborné zrkadielko, čo mi dcéra doniesla z Viedne.“

„To cizelované?“ spýtala sa Marta, „ale to je nehoráznosť!“

Zborovňou zahučali rozčúlené hlasy učiteľov. Tento problém už riešili zopár týždňov. Stále im mizli nejaké veci. Najhoršie bolo, že podozrievali jeden druhého. „Všetkým nám tu už niečo zmizlo. S tým sa musí urobiť poriadok!“ skonštatovala Magdaléna, školská vychovávateľka.

„A aj sa urobí!“ rozhodne vyhlásil riaditeľ, ktorý medzitým vkročil do miestnosti a počúval. „Už toho bolo dosť. Ešte dnes to nahlásim na bezpečnosť.“

* * *

Posledný januárový týždeň zavítal do školy kúzelník. Konferencia sa skončila, známky boli uzavreté a z učiteľov opadol stres. Všetci si vydýchli... žiaci, aj učitelia. Kúzelnícke predstavenie sa malo konať až po veľkej prestávke, a tak sa už všetci najedení sťahovali do telocvične. Bola to veľká udalosť. Malí žiaci očakávali zázraky a veľkí zasa, že im ubudne z vyučovania.

„Celkom sa na to teším, naposledy som videla kúzelníka, keď som bola malá,“ prihovorila sa Jana Zuzane, keď kráčali za húfom detí do telocvične.

Na chodbách vládol ruch. Vysokí a mocní deviataci sťahovali do telocvične lavičky, na ktorých mali sedieť tí starší. Maličké školáci sa usadili na rozťahnuté žinenky a učitelia zasa na stoličky pri svojich triedach. Hoci sa

namrzení pedagógovia snažili udržať pokoj a ticho, nedarilo sa im to. Deti sa rozgurážili, v miestnosti to hučalo a veľké priestory telocvične niekoľkonásobne hluk odrážali. Zopár nezbedných prvkov sa začalo naháňať. Padlo prvé zaucho a učitelia vstávali zo stoličiek a rozčúlene sa prechádzali pomedzi deti.

A zrazu prišiel on. Kúzelník! Vysoký, urastený a plecnatý muž so šticou gaštanových vlasov a úsmevom na širokej tvári. Uprostred nej mu do priestoru trčal veľký mocný nos. Cez plece mal prehodený kotúč lana. Keď prišiel dopredu, pred deti usadené na celej polovici telocvične, zastal a uklonil sa. Všetci začali tlieškať a on zrazu lano zhodil na zem ku svojim nohám. Potom z lana vytiahol kus povrazu a z vnútorného vrecka zasa dlhý nôž. Všetko okolo neho stíchlo, bolo počuť len muchy, čo sa od jesene zabudli v drôtených oknách.

Deti so záujmom pozorovali neobyčajné divadlo. Najprv zdráhavo, potom fascinovane sledovali šikovné ruky kúzelníka. A ten si to zjavne vychutnával. Len sa usmieval a svojím počínaním stupňoval úžas malých divákov. Zrazu sa vo svetle zablysla čepeľ noža, keď z povrazu odrezal poriadny kus. Napätie bolo také silné, že aj učitelia prestali na chvíľu sledovať nezbedníkov. No to ani nebolo treba. Tie boli také zaujaté kúzelníkom, že ani nedýchali. Do školy chodili všelijakí predvádzачi, ale takéto niečo tu ešte nebolo. „Zaujímavé,“ ticho šepľala Katka vedľa sediacej Karolíne a tá prikývla.

Zabávač pred nimi si medzitým vopchal nôž medzi zuby a uchopil lano do oboch rúk. Šikovne ho preložil napoly a vzápätí ním ľavou pästou poriadne mykol. Držal ho pevne v ruke a spomedzi pier vybral nôž. Deti zdúpneli a fascinované vstávali z lavičiek. „Ejha!“ podotkol telocvikár Milan a zbystril pozornosť.

Kúzelník zrazu lano, čo držal v ruke, rýchlym švihom prerezal, a potom ho ešte rýchlejšie preložil na dvoje. Tí, čo sedeli najbližšie, sa presunuli ešte viac dopredu. S úžasom a zatajeným dychom pozorovali kúzelníka, ktorý so širokým úsmevom zviazal dva prerezané konce do uzla. Potom uzol potiahol, aby vyskúšal, či spoj drží pevne. Kývnutím ruky privolať mladú učiteľku, ktorá sedela neďaleko pri malých prváčikoch. „Budete taká dobrá – pofúkajte sem,“ usmial sa na ňu.

Učiteľka poslúchla a on zase s úsmevom položil palec a ukazovák na vytvorený uzol. Potom nimi prešiel po povraze. A zázrak - uzol skĺzol a majster kúzelnického remesla zodvihol neprerezané lano tak, aby ho všetci diváci dobre videli. „Prídem o chvíľu,“ šepľala Natália kolegyni Mani, „musím si niekde odskočiť. Vieš, tu sú záchody nejaké upchaté. Dáš na nich pozor?“ kývla smerom ku skupine detí. „Len choď,“ Maňa jej ticho odvetila a ďalej sledovala počínanie muža so šikovnými prstami.

Natália prebehla dvorom a ponáhľala sa k hlavnej budove školy. Vládlo v nej ticho, veď všetci boli na kúzelníckom predstavení. Iba riaditeľ niekde odišiel, spomínal, že musí ísť na MNV. Práve chcela vojsť do chodby, keď videla, že z dverí zborovne sa vynorila známa postava. Ekonómka pani Jolana, spoznala ju podľa hrubého bieleho svetra. Taký nemal nik, veď len nedávno sa chválila, že si ho sama uplietla. Natália trochu cúvla a schovala sa do tieňa dverí. Ekonómka vyšla von, otočila sa a trochu poobzerala. Potom sa ponáhľala do miestnosti pri riaditeľni, kde sedela spolu so zástupcom riaditeľa. „Čo tá tam chcela?“ blysko Natálii v hlave. „Veď sme zamkli. No asi má aj ona kľúč.“ No jasne videla, že ekonómka niečo drží v ruke.

Niečo vzala zo zborovne. Ale čo?

Eva Hančáková

Objatie Dušana Duška

Cesta v autobuse má svoje čaro. Cesta s ľuďmi, ktorých nepoznáš. Neprihovoriš sa im. Len spoločne cestujete. „Vy ste pán spisovateľ?“ spýtal som sa pána, ktorý si sadol cez uličku. „Áno,“ usmial sa popod fúz. Ten ozajstný, jeho... „Pamätám sa na váš príhovor na konferencii o Dominikovi Tatarkovi,“ povedal som mu.

A on začal rozprávať. Rozprával o obraze, ktorý vytvoril národný umelec. Na tom obraze bol portrét Dominika Tatarku ako číta noviny. Portrét Dominika Tatarku. Toho Dominika Tatarku, ktorý bol vychovaný v kresťanskom duchu a vo svojej reči i tvorbe mal istý duchovný, priam kňazský pátos. Toho Dominika Tatarku, ktorému dieťa zomrelo počas Slovenského národného povstania. Toho Dominika Tatarku, ktorý neskôr písal o tom, ako sa „musíme učiť nenávidieť“ a trestať triednych nepriateľov. Toho Dominika Tatarku, ktorý bol zakázaným autorom, lebo Charta 77, lebo vytriezvenie z ideálov komunizmu a následne jasný postoj proti komunistickému režimu. Toho Dominika Tatarku, ktorého „objavil“ aj Silvo Krčméry. Pomohol mu ako lekár i ako brat vo viere na ceste k návratu do katolíckej cirkvi. „Apoštol Silvo“, tak Silva nazýval Dominik Tatarka...

„Obraz s názvom Dominik Tatarka nikto nechcel... a tak trochu počkal Dominik Tatarka a ponúkol ten istý obraz neskôr znovu. Len mu dal iný názov. *Muž s novinami*. Obraz galéria odkúpila a my sme šli s Dominikom do vinárne.“ Dušan Dušek si nepamätal, ktorá to bola vináreň. Či to bolo u františkánov, alebo niekde inde. Pamätal si ten čas stretnutia. To objatie Dominika Tatarku, ako si ich, ako predstaviteľov mladej generácie, viedol ulicami mesta. Jeho z jednej strany a z druhej strany Dušana Mitanu. On, osobnosť, a oni... Áno, už dávno som mal vystúpiť. No nedalo mi. Nemohol som premeškať okamihu stráviť trochu viac času v MHD po boku osobnosti. „Nech sa páči...“ už sedel Dušan Dušek vedľa mňa... a spoločne sme sa zhovárali.

Vystúpil som na tej istej zástavke ako on... aby som potom prešiel na opačnú stranu a vracal sa tých „X“ zástavok od Gagarinovej smerom na Miletičovú. „Silvester Krčméry, to bola veľká osobnosť. Títo ľudia nás morálne držali vtedy a držia nás aj dnes.“ Osobne ho nepoznal, ale pozná spisovateľa, ktorý žije v Nemecku a veľmi si Silva vážil. „Argentínčania si to pokazili... Messi snáď jediný nefauloval,“ rozoberáme finále majstrovstiev sveta. I fotografiu, ako Yamal bol v náručí Messiho. Vymieňame si na seba kontakt. „Bol som teraz v Trenčíne,“ vraví mi, ako je dôležité hovoriť a šíriť kultúru tam, kde sme. Ísť do dedín, do regiónov, aj keď podpora zo strany štátu je teraz malá. Hovorím mu o Jurajovi Semivanovi. O tom, ako chceme jeho slovo šíriť v Košiciach... cez herca, ktorý hral Silva.

Kráčame spoločne. „Viete, ja mám už 80 rokov...“ „Chcem vám poďakovať, za to, že cez vaše slovo sa šíri kultúra, vzdelanie... a vaša tvorba skultúrňuje aj naše deti,“ poviem mu. Dušan Dušek sa usmeje. Asi menej popod fúz.. asi viac tak deduškovsky, otcovsky úprimne. Objíme me ako starého kamaráta.

A ja vnímam to jeho nádherné spontánne objatie asi podobne, ako on pred rokmi vnímal cestu po uliciach Bratislavy s Dominikom Tatarkom. Akoby sa to objatie darovalo ďalej. Ako sa šíria bozky Judáša či slová „Aj ty, Brutus?“, tak nejako sa šíri aj objatie. Z generácie na generáciu. A ja mám krásny deň. Stal som sa nositeľom objatia Dušana Duška. Objatia, ktoré ma núti... niešť štafetu ďalej.

František Neupauer

Milé členky a členovia, prajem nám, aby nám v auguste nechýbalo objatie. A ak by predsa len chýbalo, nech nám nechýba odvaha iniciovať ho. V mene ASOS vám ďakujem vám za príspevky i príjemné slová. Iveta Grznárová.